

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Державного університету «Київського авіаційного інституту»
доктору економічних наук, професору,
в.о. декана Факультету економіки та бізнес-адміністрування
Сергію СМЕРІЧЕВСЬКОМУ

РЕЦЕНЗІЯ

Пілецької Саміри Тимофіївни, доктора економічних наук, професора,
професора кафедри економіки
Факультету економіки та бізнес-адміністрування
Державного університету «Київський авіаційний інститут»
на дисертаційну роботу Іванця Дмитра Володимировича
на тему «Інноваційний розвиток авіаційних підприємств
в конкурентних умовах»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 051 «Економіка»

Сучасні тенденції інноваційного розвитку підприємств характеризуються змінами у світосприйнятті економічних парадигм та концепцій, котрі спрямовуються на впровадження інноваційних технологій як у процеси економічних відносин, так і виробничо-господарські процеси, що в сукупності визначає майбутні конкурентні переваги й ринкові позиції. Результативність інноваційного розвитку у конкурентному просторі в описаних закономірностях виступає об'єктом і наукових досліджень, і практичного пошуку ефективних механізмів активізації економічного розвитку підприємств. Саме на це скерована дисертаційна робота Іванця Д.В., яка присвячена обґрунтуванню теоретико-методичних та науково-прикладних основ для забезпечення результативності інноваційного розвитку авіаційних підприємств в конкурентних умовах. Вирішені автором у дисертації завдання дозволяють обґрунтувати теоретико-методичний підхід до оцінювання результативності інноваційної діяльності авіаційних підприємств та обґрунтувати систему заходів і стратегій для реалізації перспективних напрямів інноваційного розвитку авіаційних підприємств в конкурентних умовах. Виходячи з вищезазначеного, вважаю тему роботи актуальною і перспективною для розвитку обраного напрямку досліджень.

Отримані Іванцем Д.В. результати дослідження доповнюють напрацювання інших авторів із обраної теми та обґрунтовано доводять важливість безперервного вдосконалення теоретико-методичних засад та практичних рекомендацій щодо інноваційного розвитку авіаційних підприємств в конкурентних умовах. Окрім того, в дисертаційній роботі здобувача було удосконалено концептуальні засади стратегізації інноваційного розвитку авіаційних підприємств, що базуються на

встановлених закономірностях впливу конкурентної детермінанти та дозволяють гармонізувати внутрішні потреби із ринковими викликами шляхом діагностики конкурентоспроможності інновацій авіаційних підприємств за конкурентним статусом. Деталізуючи, до наукових результатів дисертаційної роботи віднесено теоретико-методичні та науково-прикладні рішення щодо забезпечення результативності інноваційного розвитку авіаційних підприємств в конкурентних умовах, а саме *удосконалено*:

- концептуальні засади стратегізації інноваційного розвитку авіаційних підприємств, що, на відміну від існуючих, базуються на встановлених закономірностях впливу конкурентної детермінанти та дозволяють гармонізувати внутрішні потреби із ринковими викликами шляхом діагностики конкурентоспроможності інновацій авіаційних підприємств за конкурентним статусом;

- економічний механізм інноваційного розвитку авіаційних підприємств, котрий, на відміну від існуючих, формалізовано із врахуванням специфіки ринкового позиціонування авіаційних підприємств та спрямовується на нарощування результативності й конкурентоспроможності інновацій в авіаційному виробництві;

- теоретико-методичний підхід до оцінювання конкурентоспроможності інноваційної діяльності авіаційних підприємств, що розкриває впливи внутрішнього та зовнішнього середовища на конкурентні позиції підприємств та дозволяє визначити рівень інноваційного розвитку;

- теоретико-практичний підхід до формалізації конкурентних векторів інноваційного розвитку авіаційних підприємств, який, на відміну від загальновідомих підходів, обґрунтовано на основі дослідження закономірностей інноваційного розвитку та впливів конкурентної детермінанти, що дозволяє в подальшому стратегізувати інноваційну діяльність в умовах конкуренції;

- методичний інструментарій вибору конкурентних стратегій інноваційного розвитку, що дозволяє авіаційним підприємствам обґрунтувати результативність реалізації інновацій за критерієм їх конкурентоспроможності, а також забезпечити результативність активізації інноваційної діяльності.

набули подальшого розвитку:

- понятійний апарат теорії інноваційного розвитку та конкуренції шляхом уточнення в трактуванні таких економічних категорій як «інноваційний розвиток», «конкурентна стратегія авіаційного підприємства», «конкурентоспроможність інновацій», «конкурентна стратегія інноваційного розвитку», що дозволило розкрити наукові засади проведеного дослідження та формалізувати наукові результати;

- класифікаційні підходи і теорії інноваційного розвитку підприємств, котрі поглиблено шляхом опису в межах адаптації положень із теорії конкуренції і доповнено за ознакою «конкурентоспроможності інновацій»,

що в подальшому дослідженні дозволяє проводити ранжування стимулів інноваційного розвитку за рівнем конкурентного статусу;

- система стратегій інноваційного розвитку, що, на відміну від існуючих, дозволяє аналізувати та ранжувати пріоритети у формуванні конкурентних переваг для інноваційної продукції авіаційних підприємств;

- методичне забезпечення оцінювання впливу стратегій інноваційного розвитку на конкурентні позиції, що базується на інструментарії ранжування та побудови ієрархій і дозволяє обґрунтувати стратегічні вектори нарощування конкурентоспроможності інновацій для авіаційних підприємств.

Дисертаційна робота виконувалась відповідно до планів науково-дослідних робіт Державного університету «Київського авіаційного інституту» Міністерства освіти і науки України, Факультету економіки та бізнес-адміністрування, кафедри економіки повітряного транспорту: «Мотиваційне управління економічними системами в умовах інтелектуально-цифровізаційних трансформацій» (№0121U113066, 2021-2023 рр.).

Сформульовані Іванцем Д.В. основні наукові положення, висновки та рекомендації є достатньо обґрунтованими. У дисертації чітко визначено мету та основні завдання, які є аргументованими та підтверджують достатній рівень підготовки дисертанта, освоєння ним програмних результатів підготовки у аспірантурі.

Кількість та якість використаних статистичних, наукових та аналітичних джерел підтверджує важливість обраної тематики дослідження. Виконана робота свідчить про глибоку оцінку автором наукових праць українських та зарубіжних вчених, в яких викладено теоретичні основи інноваційного розвитку, галузеві особливості господарської діяльності та інноваційного розвитку авіаційних підприємств, теоретичні засади забезпечення конкурентоспроможності на ринках авіаційної продукції та інноваційних технологій.

Здобувач у роботі застосування велику кількість методів дослідження, серед яких можна виділити історико-гносеологічний підхід, діалектичний метод, аналізу та синтезу, монографічний та логічних узагальнень, ієрархій та ранжування, абстрагування та формалізації, декомпозиції, статистичний метод та економіко-математичне моделювання, комплексний підхід, табличної та графічної інтерпретації та метод узагальнень. Відповідно, рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності оцінюю, як високий.

Достовірність наукових положень підтверджується достатньою кількістю опублікованих статей у наукових виданнях України, розділів у колективних монографіях, у наукових фахових виданнях за економічним профілем. Результати отримані у ході проведення дослідження висвітлені у 18,5 наукових публікаціях, серед них 5,5 публікацій у наукових фахових виданнях України, 12 публікацій у збірниках матеріалів конференцій, 1 наукова публікація у колективній монографії.

Все зазначене вище у сукупності дає змогу стверджувати, що одержані результати, основні наукові положення та висновки досліджень, проведених Іванцем Д.В., є достовірними.

Текст дисертаційної роботи підготовлений науковим стилем, державною мовою. Оформлення дисертації відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України. У ході рецензування дисертаційної роботи Іванця Д.В. запозичень матеріалу без посилання на відповідні джерела не виявлено. Результати виконаного наукового дослідження здобувача вирішують поставлені завдання та несуть важливе науково-практичне значення – сформоване вирішення прикладних завдань щодо забезпечення інноваційного розвитку авіаційних підприємств в умовах високої конкуренції на ринках авіаційної продукції та актуальності потреб у розробці та дифузії інновацій.

Впровадження запропонованих методичних положень та інструментарію в практику господарювання українських підприємств було здійснено шляхом проведення аналітичної роботи щодо релевантності запропонованих методик до специфіки економічної діяльності авіаційних підприємств, а також застосування підприємствами у реалізації економічної діяльності. Результати досліджень застосовано в діяльності ряду підприємств України, зокрема: ТОВ «НДІ Перетворювач» (довідка про впровадження №664 від 05.12.2024 р.); ТОВ «АЛЕКС КОМ Лтд» (довідка про впровадження №24/2025 від 03.03.2025 р.). Окрім того, Український національний комітет Міжнародної торгової палати (ICC Ukraine) засвідчив застосування методичного підходу до оцінювання інновацій на рівень конкурентоспроможності на міжнародних ринках авіаційної продукції; інструментарій ранжування стимулів інноваційного розвитку за рівнем конкурентного статусу підприємств (довідка №0370 від 26.11.2024р.).

Дисертаційна робота Іванця Д.В. містить логічне обґрунтування і послідовне викладення наукових результатів, включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Загальний обсяг дисертації становить 210 сторінок, із них – 185 основного тексту. Робота містить 40 рисунків, 26 таблиць, 2 додатки. Список використаних джерел налічує 140 найменувань.

Приймаючи до уваги високу теоретичну та практичну цінність, беззаперечну наукову новизну та, в цілому, позитивне враження від прорецензованої дисертаційної роботи, слід звернути увагу на наступні дискусійні положення:

1. Наведена інформація щодо зведених результатів рейтингових місць України в міжнародних індексах, що відображають показники інноваційного розвитку при розгляді закономірностей інноваційного розвитку підприємств у ринковому просторі (п. 1.1) демонструє загальну тенденцію в трендах, проте дослідження було би добре поглиби деталізацією факторів, які визначають позиції у згаданих міжнародних рейтингах.

2. Досліджуючи у п. 1.3 теоретичні засади інноваційного розвитку підприємств в конкурентному просторі, здобувачем висвітлено відомості, що

періодизація у становленні теорії інноваційного розвитку охоплює період XX - початок XXI століття. Водночас, перехід технологій на сучасні потреби, викликані цифровізацією та технологічним розвитком, дозволяє сформулювати припущення про початок нового етапу в теорії інноватики. З огляду на це, 6 етап становлення теорії інноваційного розвитку, запропонований здобувачем та відображений на рис. 1.8, доцільно було би розширити.

3. У п. 2.3 дисертаційного дослідження, в рамках висвітлення теоретико-практичного підходу до обґрунтування конкурентних векторів інноваційного розвитку авіаційних підприємств, здобувачем досліджувались просторовий розвиток та трансформація структури системи інноваційної діяльності під впливом факторів за моделлю "TEGE". Водночас, у викладі матеріалу дослідження, незрозуміло, яким чином узгоджується дослідження закономірностей інноваційного розвитку авіаційних підприємств у моделі "TEGE".

Варто підкреслити, що зазначені вище дискусійні положення не знижують практичної та наукової цінності роботи, яка є значною.

Дисертація Іванця Дмитра Володимировича «Інноваційний розвиток авіаційних підприємств в конкурентних умовах», за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів відповідає спеціальності 051 «Економіка» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року. № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), вимогам пп. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а Іванець Дмитро Володимирович заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Професор кафедри економіки
Факультету економіки та
бізнес-адміністрування
Державного університету
«Київський авіаційний інститут»
доктор економічних наук, професор

Саміра ПЛЕЦЬКА

